

श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा – नवम्बर-दिसम्बर, २०१६

कक्षा – शास्त्रिद्वितीयवर्षम् (SEM-3)

प्रश्नपत्रम् – ५

गुणाः - ७०

विषयः – स्वामिनारायणवेदान्तः (S)

कोड – C.C.2.3.5

समयः – ०३ तः ०६ पर्यन्तम्

दिनाङ्कः – २९/११/२०१६

सन्दर्भग्रन्थः – ईशकेनोपनिषदौ (भद्रेशदासस्वामिविरचितभाष्यसहिते)

प्रथमान्वितिः (Unit-1)

प्रश्नः – १ कयोश्चिद् द्वयोः ससन्दर्भप्रसङ्गव्याख्या लेख्या । ०८

- (१) ईशावास्यमिदं सर्वं यत्किञ्च जगत्यां जगत्।
तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मा गृधः कस्यस्विद् धनम्॥
(२) कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतं समाः।
एवं त्वयि नान्यथेतोऽस्ति न कर्म लिप्यते नरो॥
(३) असुर्या नाम ते लोका अन्धेन तमसाऽऽवृताः।
तांस्ते प्रेत्याभिगच्छन्ति ये के चात्महनो जनाः॥

प्रश्नः – २ एकस्य उत्तरं लिख्यताम् । ०८

- (१) ईशावास्योपनिषदि प्रार्थनाः ।
(२) जीवन्मुक्तिः ।

प्रश्नः – ३ एकस्य टिप्पणीं लिख्यताम् । ०२

- (१) जीवेश्वरात्मस्वरूपम् ।
(२) ईशावास्योपनिषत्सारः।

प्रश्नः – ४ द्वौ अतिलघूत्तरप्रश्नौ समाधेयौ । ०२

- (१) ईशावास्योपनिषत् कस्मिन् वेदेऽन्तर्गता? (३) ईशावास्योपनिषदः शान्तिपाठं लिखत?
(२) 'परिभूः' इत्यस्य कोऽर्थः? (४) स्वामिनारायणभाष्याणि कुत्र समाप्तिम्
आप्नुवन्?

द्वितीयान्वितिः (Unit-2)

प्रश्नः – ५ कयोश्चिद् द्वयोः ससन्दर्भप्रसङ्गव्याख्या लेख्या । ०८

- (१) यस्यामतं तस्य मतं मतं यस्य न वेद सः।
अविज्ञातं विजानतां विज्ञातमविजानताम्॥
(२) इह चेदवेदीदथ सत्यमस्ति न चेदीहावेदीन्महती विनष्टिः।
भूतेषु भूतेषु विचिन्त्य धीराः प्रेत्यास्माल्लोकादमृता भवन्ति॥
(३) अन्यदेव तद् विदितादथो अविदितादधि ।
इति शुश्रुम पूर्वेषां ये नस्तद् व्याचक्षिरे॥

प्रश्नः – ६ एकस्य उत्तरं लिख्यताम् । ०८

- (१) इन्द्रियातीतः अन्तःकरणातीतः च परमात्मा ।
(२) 'प्रतिबोधविदितं मतम्..आत्मना विन्दते...' इति मन्त्रार्थं भाष्यानुसारं विस्तारयत।

प्रश्न: - ७ कयोश्चिद् द्वयोः टिप्पण्यौ लिख्यताम् ।

०४

- (१) केनोपनिषत्परिचयः ।
- (२) स्वामिनारायणभाष्यपरिचयः ।
- (३) यच्छ्रोत्रेण न शृणोति येन श्रोत्रमिदं श्रुतम् ।
- (४) परमात्मस्वरूपविज्ञाने प्रमाणमर्यादाः ।

प्रश्न: - ८ पञ्च अतिलघूत्तरप्रश्नाः समाधेयाः।

०५

- (१) 'यद् वाचा अनभ्युदितम्' इत्यस्य कोऽर्थः?
- (२) 'विचिन्त्य' इत्यस्य कोऽर्थः ?
- (३) एकान्तिकधर्मस्य कानि अङ्गानि?
- (४) केनोपनिषदः द्वितीयखण्डे कति मन्त्राः?
- (५) 'पततेः' इति प्रयोगात् किं व्यज्यते?
- (६) 'यच्चक्षुषा न पश्यति' इत्युक्ते किम्?
- (७) केनोपनिषदि ब्रह्मशब्दः अक्षरब्रह्मणः कृते प्रयुक्तः उत परब्रह्मणः कृते?

तृतीयान्विति: (Unit-3)

प्रश्न: - ९ कयोश्चिद् द्वयोः ससन्दर्भप्रसङ्गव्याख्या लेख्या ।

०८

- (१) ब्रह्म ह देवेभ्यो विजिग्ये तस्य ह ब्रह्मणो विजये देवा अमहीयन्त।
त ऐक्षन्तास्माकमेवायं विजयोऽस्माकमेवायं महिमेति॥
- (२) सा ब्रह्मेति होवाच ब्रह्मणो वा एतद्विजये
महीयध्वमिति ततो ह वै विदाञ्चकार ब्रह्मेति॥
- (३) तस्माद्वा इन्द्रोऽतितरामिवान्यान् देवान् स ह्येनन्नेदिष्टं पस्पर्श स
ह्येनत्प्रथमो विदाञ्चकार ब्रह्मेति॥

प्रश्न: - १० एकस्य उत्तरं लिख्यताम् ।

०८

- (१) तृतीयखण्डसारः ।
- (२) परब्रह्मणः आदेशः ।

प्रश्न: - ११ कयोश्चिद् द्वयोः टिप्पण्यौ लिख्यताम् ।

०४

- (१) उपनिषद्छन्दार्थाः ।
- (२) केनोपनिषत्प्रतिपाद्यप्रधानविषयः ।
- (३) सत्यम् आयतनम् ।
- (४) उमायाः व्यक्तित्वम् ।

प्रश्न: - १२ पञ्च अतिलघूत्तरप्रश्नाः समाधेयाः।

०५

- (१) 'प्रतिष्ठति प्रतिष्ठति' इति द्विरुक्तेः कारणम् ?
- (२) तृतीयखण्डे कति मन्त्राः सन्ति ?
- (३) 'तद्धैषां विजज्ञौ' इत्यत्र तदित्युक्ते किम् ?
- (४) अग्निदेवस्यः अपरं नाम किम् ?
- (५) इन्द्रः काम् आजगाम?
- (६) 'महीयध्वम्' इत्युक्ते किम् ?
- (७) अग्निः किं दग्धं न शशाक ?

* * *

Answer Key

कक्षा – शास्त्रिद्वितीयवर्षम् (SEM-3)

प्रश्नपत्रम् – ५

गुणाः - ७०

विषयः – स्वामिनारायणवेदान्तः (S)

कोड – C.C.2.3.5

समयः – ०३ तः ०६ पर्यन्तम्

दिनाङ्कः – २९/११/२०१६

सन्दर्भग्रन्थः – ईशकेनोपनिषदौ (भद्रेशदासस्वामिविरचितभाष्यसहिते)

उत्तराणि

प्रश्न – (१)...(१) मन्त्रः १ (२) मं. २ (३) मं. ३

प्रश्न – (२)...(१) मं. १५-१८ (२) मं. ७

प्रश्न – (३)...(१) मं. १५(२) स्वबुद्ध्या

प्रश्न – (४)...(१) शुक्लयजर्वेदे (२) परितः भवति, स्वयमुपस्थितो भवति (३) पूर्णमदः (४) सारङ्गपुरे स्मृतिमंदिरे

प्रश्न – (५)...(१) खण्ड २ मन्त्र ३ (२) २/५ (३) १/४

प्रश्न – (६) ... (१) खं. १ मं. ५-९ (२) २/४

प्रश्न – (७)...(१) स्वबुद्ध्या (२) स्वबुद्ध्या (३) १/८ (४) १/३

प्रश्न – (८)...(१) परब्रह्मस्वरूपं वाचा न प्रकाशितम् (२) साक्षात्कृत्य (३) धर्मः ज्ञानम् वैराग्यः भक्तिः (४) ५

मन्त्राः (५) गच्छति (६) लौकिकेन्द्रियैः अग्राह्यः इन्द्रियातीतः (७) परब्रह्मणः कृते

प्रश्न – (९)...(१) खण्डः ३ मन्त्रः १ (२) ४/१ (३) ४/३

प्रश्न – (१०)...(१) प्रसिद्धम् (२) ४/४

प्रश्न – (११)...(१) प्रसिद्धम् (२) परब्रह्मणः कर्तृत्वम् स्वरूपं च (३) ४/८ (४) स्वबुद्ध्या

प्रश्न – (१२) ... (१) समाप्तिद्योतकम् (२) १२ (३) परब्रह्म (४) जातवेदाः (५) उमाम् (६) महिमानम् आप्नुत (७)

तृणम्